

TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ VẤN ĐỀ NÔNG DÂN TRONG CÁCH MẠNG GIẢI PHÓNG DÂN TỘC VÀ SỰ VẬN DỤNG CỦA ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

NGUYỄN THỊ THANH TÂM*

Tóm tắt: Tư tưởng Hồ Chí Minh về vấn đề nông dân trong cách mạng giải phóng dân tộc là một bộ phận trong hệ thống tư tưởng của Người về nông dân, trong đó Hồ Chí Minh xác định vấn đề nông dân là nền tảng của vấn đề dân tộc, cũng là nền tảng của cuộc cách mạng dân chủ ở Việt Nam. Từ quan điểm này, Đảng Cộng sản Việt Nam đã vận dụng, phát triển để giải quyết vấn đề nông dân trong giai đoạn hiện nay.

Từ khóa: Đảng Cộng sản Việt Nam; giai đoạn hiện nay; tư tưởng Hồ Chí Minh; vấn đề nông dân.

Đặt vấn đề

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh dành sự quan tâm đến nhiều tầng lớp xã hội, trong đó Người đặc biệt quan tâm đến nông dân. Người đã để lại một hình ảnh có một không hai trong lịch sử loài người: Chân dung một lãnh tụ bên người nông dân. Người bôn ba chân trời góc biển vì nền độc lập của dân tộc, để “người cày có ruộng”, để “ruộng đất về tay dân cày”, để mọi người “ai cũng có cơm ăn, áo mặc, ai cũng được học hành”. Trong con đường đi đến hạnh phúc ấm no, người nông dân Việt Nam luôn có Bác đi cùng.

Trong sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, phấn đấu xây dựng một nước Việt Nam dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh, mục tiêu của cách mạng chính là vì dân, vì giai cấp nông dân. Để mục tiêu đó sớm trở thành hiện thực, việc tiếp tục nghiên cứu và vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về vấn đề nông dân có ý nghĩa hết sức quan trọng.

1. Quan điểm Hồ Chí Minh về vấn đề nông dân trong cách mạng giải phóng dân tộc

1.1. Vấn đề nông dân là nền tảng của vấn đề dân tộc

“Nền tảng của vấn đề dân tộc là vấn đề nông dân”¹ hay vấn đề nông dân là nền tảng của vấn đề dân tộc. Luận điểm này được Hồ Chí Minh nêu ra vào ngày 25 - 01 - 1953, khi Người đọc báo cáo trước Hội nghị lần thứ tư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Lao động Việt Nam (khóa II). Luận điểm trên không những nói lên đặc điểm lớn nhất của dân cư Việt Nam, mà còn chỉ rõ thực chất mâu thuẫn dân tộc trong xã hội Việt Nam thuộc địa nửa phong kiến.

Theo Hồ Chí Minh, từ những năm 20 của thế kỷ XX, nông dân là bộ phận chiếm đa số trong dân cư. Họ vừa là người dân mất nước, vừa là người nô lệ hiện đại, bị thực dân, phong kiến áp bức, bóc lột hơn ai hết trong dân tộc. Do đó, mâu thuẫn dân tộc trong xã hội này chủ yếu là mâu thuẫn giữa nông dân với chủ

* Học viện Chính trị khu vực I.

¹ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tập 8, tr.31.

nghĩa để quốc và phong kiến tay sai. Từ nhận thức đó, Hồ Chí Minh chỉ rõ: “Nội dung cách mạng dân chủ căn bản là giải phóng cho nông dân, chia ruộng đất cho nông dân. Bao giờ ở nông thôn nông dân thật sự nắm chính quyền, nông dân được giải phóng thì mới là dân chủ thực sự”². Quan điểm này hoàn toàn phù hợp với quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin: vấn đề thuộc địa thực chất là vấn đề nông dân; giải phóng nhân dân các dân tộc thuộc địa, trước hết và chủ yếu là giải phóng nông dân lao động khỏi ách áp bức bóc lột của chủ nghĩa đế quốc và tàn dư phong kiến.

1.2. Vấn đề nông dân là nền tảng của cách mạng

Thứ nhất, “vì nông dân là lực lượng cách mạng đông nhất chống phong kiến, chống đế quốc”³

Là bộ phận rất yêu nước, đồng thời bị đế quốc, phong kiến áp bức bóc lột nặng nề, nông dân Việt Nam là lực lượng đông đảo, hùng hậu nhất trong việc chống đế quốc. Nhờ những kết luận rút ra qua các phong trào dân tộc ở Việt Nam và các cuộc cách mạng điển hình trên thế giới góp phần quan trọng vào việc hình thành ở Hồ Chí Minh một quan điểm lớn, đúng đắn của cách mạng Việt Nam. Trong Sách lược vắn tắt của Đảng - một văn kiện do Hồ Chí Minh soạn thảo, thông qua trong Hội nghị thành lập Đảng đã chỉ rõ: “Đảng phải thu phục cho được đại bộ phận dân cày và phải dựa vào hạng dân cày nghèo làm thổ địa cách mạng đánh trừ bọn đại địa chủ và phong kiến”⁴. Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, nông dân Việt Nam là lực lượng cách mạng to lớn. Nếu giai cấp công nhân và Đảng Cộng sản Việt Nam không lôi kéo được lực lượng đông đảo nhất này về phía mình thì không thể đưa cách mạng đến thành công.

Thứ hai, sự liên minh giữa nông dân và công nhân là nền tảng của mặt trận dân tộc thống nhất chống đế quốc, chống phong kiến

Hồ Chí Minh khẳng định tinh thần yêu nước nồng nàn, khả năng cách mạng to lớn của giai cấp nông dân Việt Nam. Song, theo Người, cũng như nông dân các nước trên thế giới, giai cấp nông dân Việt Nam không thể lãnh đạo cách mạng và chỉ có giai cấp công nhân là giai cấp tiên tiến nhất có sứ mệnh lãnh đạo nhân dân đánh đổ chế độ tư bản và đế quốc, xây dựng xã hội mới.

Theo Hồ Chí Minh, cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân ở Việt Nam là sự nghiệp của tất cả những người Việt Nam yêu nước căm thù giặc, không phân biệt giai cấp, tầng lớp, không phân biệt tín ngưỡng tôn giáo, giàu nghèo. Tuy nhiên Người chỉ rõ, trong lực lượng toàn dân chống đế quốc, chống phong kiến thì công nông là gốc, là chủ cách mạng, vì công nông là đông đảo nhất, vì công nông bị áp bức bóc lột nhất nên cách mạng nhất.

Hồ Chí Minh khẳng định giai cấp công nhân Việt Nam lãnh đạo cách mạng thông qua chính Đảng của mình, đồng thời Người cũng chỉ rõ rằng, muốn nắm được vị trí lãnh đạo cách mạng trong toàn dân tộc, trước hết giai cấp công nhân và Đảng Cộng sản Việt Nam phải được giai cấp nông dân ủng hộ, phải liên minh chặt chẽ với giai cấp nông dân. Quan điểm này được hình thành trên cơ sở quán triệt lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin về cách mạng vô sản, đồng thời từ những kết luận của Người sau khi nghiên cứu cách mạng các nước trên thế giới và từ thực tiễn cuộc đấu tranh dân tộc, đấu tranh giai cấp ở Việt Nam.

Từ quan niệm vấn đề nông dân là nền tảng của vấn đề dân tộc, đồng thời cũng là

² Hồ Chí Minh (2011), *Sđd*, tập 8, tr.44.

³ Hồ Chí Minh (2011), *Sđd*, tập 8, tr.31.

⁴ Hồ Chí Minh (2011), *Sđd*, tập 3, tr.3.

nền tảng của cách mạng dân tộc dân chủ, Hồ Chí Minh chỉ rõ, cách mạng dân tộc muốn thắng lợi thì phải “giải quyết vấn đề nông dân”⁵.

Giải quyết vấn đề nông dân trong cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân ở Việt Nam, theo Hồ Chí Minh, là đem lại cho nông dân, trước hết là cho nông dân nghèo, những quyền lợi về kinh tế, chủ yếu và trước hết là ruộng đất. Quan điểm này của Hồ Chí Minh thể hiện rõ trong các văn kiện thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam do Người soạn thảo. Trong Chánh cương vắn tắt của Đảng và lời kêu gọi nhân dịp Đảng ra đời, Hồ Chí Minh khẳng định Đảng Cộng sản Việt Nam lãnh đạo toàn dân chống thực dân Pháp, phong kiến và tư sản Việt Nam tay sai nhằm giành lại độc lập hoàn toàn cho nước Nam và ruộng đất cho nông dân nghèo. Hồ Chí Minh luôn nhất quán quan điểm này trong suốt quá trình chỉ đạo cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân ở Việt Nam.

2. Sự vận dụng của Đảng Cộng sản Việt Nam giai đoạn hiện nay

Bước sang thế kỷ XXI, Việt Nam ngày càng đẩy mạnh quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, trong đó có công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn. Quán triệt sâu sắc tư tưởng Hồ Chí Minh về vấn đề nông dân, Đảng Cộng sản Việt Nam luôn coi trọng giai cấp nông dân, xác định giải quyết vấn đề nông dân là vấn đề lớn, có ý nghĩa quan trọng trong quá trình hội nhập và phát triển đất nước.

Trong bối cảnh đó, Đại hội lần thứ IX của Đảng đã đề ra chủ trương và những giải pháp đồng bộ về vấn đề nông dân, nông nghiệp, nông thôn. Đối với giai cấp nông

dân, Đảng nhấn mạnh: ra sức bồi dưỡng sức dân ở nông thôn và phát huy vai trò giai cấp nông dân trong sự nghiệp đổi mới, tập trung sự chỉ đạo và các nguồn lực cần thiết cho công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, phát triển nông thôn, thực hiện tốt chính sách về ruộng đất, phát triển nông nghiệp toàn diện, tiêu thụ nông sản hàng hoá, bảo hiểm sản xuất và bảo hiểm xã hội... phát huy lợi thế từng vùng, giúp đỡ đồng bào khó khăn, giải quyết việc làm, xóa đói, giảm nghèo, cải thiện đời sống, nâng cao dân trí. Quan điểm trên của Đảng là sự thể hiện trung thành, sự vận dụng sáng tạo tư tưởng Hồ Chí Minh về vấn đề nông dân trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

Đến Đại hội X, vấn đề nông dân tiếp tục được quan tâm. Đảng xác định: “vấn đề nông nghiệp, nông dân và nông thôn có tầm chiến lược đặc biệt quan trọng”⁶. Đối với giai cấp nông dân, phải “phát huy vai trò quan trọng trong sự nghiệp đổi mới và công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn... Thực hiện tốt chính sách về ruộng đất, tạo điều kiện thuận lợi để giúp nông dân chuyển sang làm công nghiệp và dịch vụ”⁷. Do đó, công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn phải hướng tới xây dựng một nền nông nghiệp hàng hóa lớn, đa dạng, phát triển nhanh và bền vững, có năng suất, chất lượng và khả năng cạnh tranh cao.

Tại Đại hội XI, Đảng tiếp tục đưa ra những quan điểm chỉ đạo đối với vấn đề nông nghiệp, nông dân và nông thôn. Đại hội ghi nhận, những kết quả đạt được của việc giải quyết vấn đề nông nghiệp, nông

⁵ Đảng Cộng sản Việt Nam (2006), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.191.

⁷ Đảng Cộng sản Việt Nam (2006), *Sdd*, tr.118-119.

⁵ Hồ Chí Minh (2011), *Sdd*, tập 11, tr.175.

dân, nông thôn: “Sự phát triển ổn định trong ngành nông nghiệp, nhất là sản xuất lương thực đã bảo đảm an ninh lương thực quốc gia. Kinh tế nông thôn và đời sống nông dân được cải thiện hơn trước. Việc tập trung đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn, đầu tư, phát triển giống mới có năng suất, chất lượng cao, phát triển các cụm công nghiệp, làng nghề, tiểu thủ công nghiệp... đã có tác động tích cực đến việc sản xuất, tạo việc làm và xóa đói, giảm nghèo”⁸. Quan điểm chỉ đạo nhằm thực hiện mục tiêu phát triển nông nghiệp, nông dân, nông thôn trong giai đoạn này cũng được Đảng xác định: Phát triển nông nghiệp toàn diện theo hướng hiện đại, hiệu quả, bền vững trên cơ sở phát huy những lợi thế của nền nông nghiệp nhiệt đới gắn với giải quyết tốt các vấn đề nông dân, nông thôn. Xây dựng, phát huy vai trò của giai cấp nông dân, chủ thể của quá trình phát triển nông nghiệp, nông thôn. Nghị quyết Đại hội XI của Đảng nêu rõ: “Nâng cao trình độ giác ngộ của giai cấp nông dân, tạo điều kiện để nông dân tham gia đóng góp và hưởng lợi nhiều hơn trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Hỗ trợ, khuyến khích nông dân học nghề, chuyển dịch cơ cấu lao động, tiếp nhận và áp dụng tiến bộ khoa học, công nghệ, tạo điều kiện thuận lợi để nông dân chuyển sang làm công nghiệp và dịch vụ. Nâng cao chất lượng cuộc sống của dân cư nông thôn; thực hiện có hiệu quả bền vững công cuộc xóa đói, giảm nghèo, làm giàu hợp pháp”⁹.

Nội dung này tiếp tục được Đảng cụ thể hóa trong Văn kiện Đại hội đại biểu toàn

quốc lần thứ XII. Để nông dân phát huy vai trò là chủ thể của quá trình phát triển nông nghiệp, xây dựng nông thôn mới, Đảng chủ trương: “Hỗ trợ, khuyến khích nông dân học nghề, chuyển dịch cơ cấu lao động, tiếp nhận và ứng dụng tiến bộ khoa học - công nghệ, tạo điều kiện thuận lợi để nông dân chuyển sang làm công nghiệp và dịch vụ. Nâng cao năng suất lao động trong nông nghiệp..., cải thiện chất lượng cuộc sống của dân cư nông thôn; thực hiện có hiệu quả, bền vững công cuộc xóa đói, giảm nghèo, khuyến khích làm giàu hợp pháp”¹⁰.

Đại hội XIII của Đảng tiếp tục quan tâm tới vấn đề nông nghiệp, nông dân, nông thôn. Văn kiện Đại hội xác định rõ nhiệm vụ trong lĩnh vực nông nghiệp: “Tiếp tục thực hiện Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới gắn với đô thị hóa, bảo đảm thực chất, đi vào chiều sâu, hiệu quả, bền vững, lấy cư dân nông thôn làm chủ thể, đem lại sự chuyển biến tích cực, rõ nét hơn về nếp sống tới từng thôn, bản, ấp, hộ gia đình và cuộc sống trực tiếp của mỗi người dân sinh sống ở nông thôn”¹¹. Đại hội chỉ rõ định hướng: “phát triển nông nghiệp, kinh tế nông thôn gắn với xây dựng nông thôn mới theo hướng nông nghiệp sinh thái, nông thôn hiện đại và nông dân văn minh”¹². Những quan điểm này phản ánh đúng hơi thở thời đại và những nhận thức của Đảng về vấn đề nông dân nói riêng và “tam nông” nói chung.

¹⁰ Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tr.161.

¹¹ Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tập 1, tr.261.

¹² Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Sdd*, tr.124.

⁸ Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tr.151-152.

⁹ Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Sdd*, tr.241.

Với đường lối đổi mới đúng đắn, sáng tạo, Đảng đã tạo ra bước đột phá mới, phát triển nông nghiệp toàn diện, hiệu quả, bền vững theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa nhằm phát huy ưu thế của nền nông nghiệp nhiệt đới gắn với giải quyết tốt các vấn đề nông dân, nông thôn. Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về vấn đề nông dân trong tình hình mới, Đảng cần tăng cường hơn nữa vai trò chủ thể của nông dân trong quá trình phát triển nông nghiệp, phát triển kinh tế nông thôn, xây dựng nông thôn mới. Gắn xây dựng giai cấp nông dân với đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn, dịch chuyển cơ cấu lao động nội ngành và giữa các ngành, lĩnh vực, địa bàn, giữa phát triển nông thôn và phát triển đô thị. Huy động và phát huy mọi nguồn lực từ nông dân, nông thôn cùng với các nguồn lực khác để phát triển nền nông nghiệp hiện đại, nông dân khá giả, nông thôn văn minh. Khuyến khích tập trung ruộng đất, áp dụng tiến bộ khoa học, công nghệ, phát triển sản xuất nông nghiệp hàng hóa lớn, có năng suất, chất lượng, hiệu quả cao. Gắn sản xuất với chế biến và tiêu thụ, mở rộng xuất khẩu. Xây dựng nông thôn mới theo hướng văn minh, giàu đẹp, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nông dân.

Kết luận

Là quốc gia đang phát triển, Việt Nam đang bước vào thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, xây dựng chủ nghĩa xã hội. Do đó, các vấn đề về nông nghiệp, nông dân, nông thôn rất quan trọng. Những chỉ dẫn của Hồ Chí Minh về giải quyết vấn đề nông dân đến nay vẫn còn nguyên giá trị. Đó là tư tưởng luôn coi trọng nông dân - bộ phận đông đảo nhất của xã hội Việt Nam, coi vấn đề nông dân là nền tảng của dân tộc, nền tảng của cách mạng. Những quan điểm của Người là cơ sở quan trọng để Đảng Cộng sản Việt Nam đưa ra các chủ trương phù hợp nhằm phát huy vai trò người chủ thực sự của nông dân khi giải quyết các vấn đề nông nghiệp, nông dân, nông thôn. Trong tình hình hiện nay, giai cấp nông dân đang là chủ thể của nông thôn Việt Nam, là hạt nhân xây dựng nông thôn mới. Qua mỗi kỳ Đại hội, Đảng luôn quan tâm đến giai cấp nông dân Việt Nam, vạch ra phương hướng giải quyết vấn đề nông dân, từng bước đưa Nghị quyết vào cuộc sống. Điều đó có ý nghĩa to lớn đối với sự nghiệp xây dựng nông thôn mới, xây dựng nông thôn hiện đại, nông dân văn minh trong bối cảnh đổi mới, hội nhập và phát triển đất nước hiện nay. ■

Tài liệu tham khảo:

1. Đảng Cộng sản Việt Nam (2006), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
3. Đảng Cộng sản Việt Nam (2016), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
4. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, tập 1.
5. Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tập: 3, 8, 11.